

УДК 159.94(07); 373/.3/.5(477)
DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/42-2-36>

Надія СКОТНА,

orcid.org/0000-0002-2929-8926

доктор філософських наук,
професор кафедри практичної психології

Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка
(Дрогобич, Львівська область, Україна) *skotna@ukr.net*

Валентина СТЕЦЬ,

orcid.org/0000-0002-5530-5376

кандидат філософських наук,
доцент кафедри практичної психології

Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка
(Дрогобич, Львівська область, Україна) *valentina_stec@ukr.net*

Світлана ВОЛОШИН,

orcid.org/0000-0002-2962-3100

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри практичної психології

Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка
(Дрогобич, Львівська область, Україна) *voloshka_2008@ukr.net*

ФОРМУВАННЯ СТРЕСОСТІЙКОСТІ БАТЬКІВ ДО НАВЧАННЯ ДІТЕЙ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ «НУШ» У ПОСТКАРАНТИННОМУ ПЕРІОДІ

Великим викликом для суспільства стала всесвітня пандемія, спричинена коронавірусною хворобою (COVID-19). Для локалізації наслідків негативного впливу коронавірусної інфекції у більшості країн були введені карантинні заходи (обмеження). Це вплинуло на економіку країн, а також безпосередньо на учнів загальноосвітніх шкіл та вихованців дитячих садків різної форми власності. Варто також зауважити, що основним негативним фактором готовності батьків та майбутніх першокласників до навчання у «НУШ» став постковідний синдром, який спричинив прогресування стресу, а також загострення різних хронічних хвороб у представників різних груп населення.

Підсумовуючи вищезазначене, нині актуальним є розроблення та апробація експериментальної програми (методик, педагогічних технологій тощо) формування стресостійкості батьків до навчання дітей в умовах «Нової української школи» у посткарантинному періоді.

Головною метою роботи є розроблення експериментальної програми формування стресостійкості батьків до навчання дітей в умовах «Нової української школи» у посткарантинному періоді. Під час теоретичного дослідження були використані такі методи: аксіоматичні, експертного оцінювання, ідеалізації, формалізації, історичні і логічні, сходження від конкретного тощо. Крім цього було використано власний досвід організації системи психолого-педагогічного супроводу батьків у яких діти навчаються в молодших класах загальноосвітньої школи, а також батьків закладів дошкільної освіти.

У результаті теоретичного дослідження членами науково-дослідної групи розроблено експериментальну програму формування стресостійкості батьків до навчання дітей в умовах «Нової української школи» у посткарантинному періоді. Розроблена провідними ученими та практиками зазначена вище програма складається із трьох основних блоків: діагностичного (13 практичних занять); корекційно-функціонального (4 практичних заняття) та констатувального (2 практичних заняття). Тривалість практичного заняття 45 хв, загальний час на проходження «експериментальної програми» склав 855 хв.

Очікується, що запропонована нами «експериментальна програма» сприятиме формуванню у кожного батька (майбутнього учасника педагогічного експерименту) власної індивідуальної стратегії психологічної готовності до «НУШ», яка забезпечить отримання ними оптимального позитивного результату – стійкої психологічної, емоційно-вольової та мотиваційної готовності до навчання дітей в умовах «НУШ» у посткарантинному періоді. Перспективи подальших досліджень у вибраному напрямі наукової розвідки передбачають апробацію експериментальної програми формування стресостійкості батьків до навчання дітей в умовах «Нової української школи» у посткарантинному періоді.

Ключові слова: адаптація, батьки, готовність, діти, компетентності, стресостійкість, посткарантинний період, програма, психологічне консультування, психодіагностика, модернізація, молодша школа, нова українська школа, практичні психологи

Nadiia SKOTNA,

orcid.org/0000-0002-2929-8926

Doctor of Philosophy,

Professor at the Department of Practical Psychology

Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University

(Drohobych, Lviv region, Ukraine) skotna@ukr.net

Valentyna STETS,

orcid.org/0000-0002-5530-5376

Candidate of Philosophical Sciences,

Associate Professor at the Department of Practical Psychology

Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University

(Drohobych, Lviv region, Ukraine) valentina_stec@ukr.net

Svitlana VOLOSHYN,

orcid.org/0000-0002-2962-3100

Candidate of Pedagogical Sciences,

Associate Professor at the Department of Practical Psychology

Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University

(Drohobych, Lviv region, Ukraine) voloshka_2008@ukr.net

FORMATION OF STRESS RESISTANCE OF PARENTS TO CHILDREN'S EDUCATION IN THE PRIMARY SCHOOL "NUSH" IN THE POST-QUARANTINE PERIOD

A major challenge for society has been the global coronavirus pandemic (COVID-19). Quarantine measures (restrictions) have been introduced in most countries to localize the effects of the negative effects of coronavirus infection. This affected the economy of the countries, as well as directly on secondary school students, as well as pupils of kindergartens of various forms of ownership. It is also worth noting that the main negativism in the readiness of parents and future first-graders to study at the "New Ukrainian School" was the postcovid syndrome, which caused the progression of stress and exacerbation of various chronic diseases in different groups.

Summarizing the above, today it is important to develop and test an experimental program (methods, pedagogical technologies, etc.) for the formation of stress resistance of parents to children's education in the "New Ukrainian School" in the post-quarantine period.

The main purpose of the work is to develop an experimental program for the formation of stress resistance of parents to the education of children in the "New Ukrainian School" in the post-quarantine period. During the theoretical research the following methods were used: axiomatic, expert evaluation, idealization, formalization, historical and logical, convergence from the concrete, etc. In addition, we used our own experience in organizing a system of psychological and pedagogical support for parents in which children study in the lower grades of secondary school, as well as parents of preschool institutions.

As a result of theoretical research, members of the research group developed an experimental program for the formation of stress resistance of parents to children's education in the "New Ukrainian School" in the post-quarantine period. Developed by leading scientists and practitioners, the above program consists of three main blocks: diagnostic (13 practical classes); correctional-functional (4 practical classes) and constant (2 practical classes). The duration of the practical lesson was 45 minutes, the total time for the "experimental program" was 855 minutes.

It is expected that our proposed "experimental program" will help parents (future participants of the pedagogical experiment) to form their own individual strategy of psychological readiness for the "New Ukrainian School", which will provide them with optimal results - stable psychological, emotional and motivational readiness to learn. children in the "New Ukrainian School" in the post-quarantine period. Prospects for further research in the chosen direction of scientific research include testing of an experimental program for the formation of stress resistance of parents to the education of children in the "New Ukrainian School" in the post-quarantine period.

Key words: *adaptation, parents, readiness, children, Competencies, stress resistance, post-quarantine period, Program, Psychological counseling, Psych diagnostics, modernization, Primary School, new Ukrainian School, Practical Psychologists*

Постановка проблеми. Нині спостерігається трансформація різних інституцій України до світових стандартів. Не оминула позитивних змін система початкового шкільного навчання. Варто також зауважити, що провідна роль у системі освіти належить середній школі. На відміну від

закладів вищої освіти, у школі ще можна скоригувати дисбаланс у розвитку дітей. Світогляд дітей у сучасних умовах формується саме в сім'ї та школі. Крім цього, у школі формується особистість та її громадянська позиція, а також моральні якості.

Враховуючи вищевикладене, саме «Нова українська школа» («НУШ») забезпечує формування ключових компетентностей, необхідних для життя індивіда, а саме: спілкування державною (і рідною у разі відмінності) мовами; спілкування іноземними мовами; математична компетентність; основні компетентності у природничих науках та технологіях; інформаційно-цифрова компетентність; уміння вчитися упродовж життя; ініціативність; обізнаність та самовираження у сфері культури; соціальна та громадянська компетентність; екологічна грамотність і здорове життя тощо.

Великим викликом для суспільства стала всесвітня пандемія, спричинена коронавірусною хворобою (COVID-19). Для локалізації наслідків негативного впливу коронавірусної інфекції у більшості країн були введені карантинні заходи (обмеження). Це вплинуло на економіку країн, а також безпосередньо на учнів загальноосвітніх шкіл і вихованців дитячих садків різної форми власності. Варто також зауважити, що основним негативізмом готовності батьків та майбутніх першокласників до навчання у «НУШ» став постковідний синдром, який спричинив прогресування стресу, а також загострення різних хронічних хвороб у представників різних груп населення.

Підсумовуючи вище зазначене, нині актуальним є розроблення та апробація експериментальної програми (методик, педагогічних технологій тощо) формування стресостійкості батьків до навчання дітей в умовах «Нової української школи» у посткарантинному періоді.

Дослідження організовано відповідно до плану науково-дослідної роботи і дослідно-конструкторських робіт кафедри практичної психології Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка (ініціативний науковий проект «Готовність «НУШ», 2020–2021 р. р.).

Аналіз досліджень. Аналіз науково-методичної літератури (моніторинг Інтернет-ресурсів) у напрямі формування готовності батьків до навчання дітей у початковій школі дозволив визначити низку наукових праць (Бугаєць, 2002: 1), (Гурман, 2011: 2), (Буздуган, 2013: 3), (Розлуцька, 2018: 4) та інших учених (А. Богуша, Н. Голоти, В. Дубровського, П. Любові, О. Онопрієнка). Вважаємо, що окремі наукові концепції, методики (педагогічні технології) перелічених вище учених та практиків доцільно адаптувати до вимог сьогодення та потреб «НУШ».

Під час подальшого аналізу науково-методичної та спеціальної літератури увагу привернули роботи (Бочкор, Дубровська, Залеська, 2014: 5), (Гусакова, 2014: 6), (Андрющенко,

Рудень, 2017: 7), (Березовська, 2017: 8) та інших провідних фахівців зазначеного вище напряму (А. Деруна, О. Казанникова, О. Камінської, В. Кузьменка, Т. Піроженка), у яких розкриті особливості розроблення сучасних моделей (педагогічних технологій, методик, програм тощо) і які забезпечують формування стресостійкості батьків до навчання дітей у загальноосвітній школі. Необхідно підкреслити, що сучасні наукові здобутки перелічених вище провідних учених та практиків можуть бути використані під час розроблення експериментальної програми формування стресостійкості батьків до навчання дітей в умовах «НУШ».

У наукових працях (Бібік, 2017: 9), (Пшенічна, 2019: 10), (Апончук, Кравченко, 2018: 11), (Марчук, 2019: 12) та інших провідних учених (Н. Софій, О. Онопрієнка, Ю. Найди, М. Пристінської, І. Большакова) висвітлені актуальні питання організації системи навчання дітей за технологіями «НУШ». Зазначені у роботах вище перелічених учених і практиків наукові концепції можуть бути корисними для впровадження їх у змістову частину експериментальної програми формування стресостійкості батьків до навчання дітей в умовах «НУШ» (у посткарантинному етапі).

Під час подальшої дослідно-аналітичної роботи нашу увагу привернули наукові праці провідних учених і практиків (Гриневиц, Львіч, Морзе, Прішкін, Шемелинець, Линьов, Рій, 2020: 13), (Гаєвська, 2021: 14) та інших фахівців (Н. Васильченко, О. Гонтара, Т. Ілляшенко, В. Панок, І. Луценко, Ю. Луценка), у яких акцентується увага на появі ряду негативних наслідків карантинних обмежень в умовах всесвітньої пандемії спричиненої коронавірусною хворобою (COVID-19) для батьків, а також майбутніх школярів. Враховуючи особливості перебігу коронавірусної хвороби (COVID-19) та впливу постковідних синдромів на психіку, а також розумові і фізичні здібності представників різних вікових груп, які є батьками майбутніх першокласників, доцільним є розроблення прикладних методик, програм їхньої фізичної терапії, ерготерапії тощо, що сприятиме формуванню у них високої готовності (психологічної стійкості) до впливу негативних факторів пов'язаних із підготовкою дітей до навчання у «НУШ».

Варто також підкреслити, що у наукових працях провідних учених (Скотна, Гавришак, 2011: 15), (Горленко, Луценко, Острова, Сосновенко, Ткачук, 2017: 16), (Афоніна, Заріцький, Міщенко, 2020: 17), (Стець, 2018: 18) та інших фахівців і практиків (В. Головка, Ю. Коршуна, Т. Слободянюк, О. Фісуна, Л. Чепенка) розкриті

актуальні питання формування готовності практичних психологів закладів дошкільної освіти, загальноосвітніх шкіл до професійного консультування батьків майбутніх першокласників.

Відповідно до результатів моніторингу Інтернет-джерел, аналізу науково-методичної, спеціальної та довідкової літератури встановлено, що питанням розроблення прикладних методик, програм (педагогічних умов, технологій тощо) формування стресостійкості батьків до навчання дітей в умовах «НУШ» у пост карантинному періоді присвячено недостатню кількість науково-методичних праць, що потребує подальших наукових розвідок та підкреслює актуальність і практичну складову частину вибраного напрямку дослідження.

Мета статті – розроблення експериментальної програми формування стресостійкості батьків до навчання дітей в умовах «Нової української школи» у посткарантинному періоді.

Для досягнення мети дослідження планувався вирішити такі завдання:

- провести аналіз науково-методичної та спеціальної літератури у напрямі формування готовності батьків до навчання дітей у початковій школі;

- визначити ефективні моделі, педагогічні технології (методики, програми), які забезпечують формування стресостійкості батьків до навчання дітей у загальноосвітній школі;

- провести моніторинг Інтернет-джерел, аналіз спеціальної та довідкової літератури у напрямі організації системи навчання дітей за технологіями «НУШ»;

- визначити основні негативні наслідки введення карантинних обмежень в умовах всесвітньої пандемії спричиненої коронавірусною хворобою (COVID-19) для батьків майбутніх школярів в умовах «НУШ»;

- здійснити аналіз науково-методичної та спеціальної літератури у напрямі формування готовності практичних психологів закладів дошкільної освіти, загальноосвітніх шкіл до професійного консультування батьків майбутніх першокласників.

Під час теоретичного дослідження були використані такі методи: аксіоматичні, експертного оцінювання, ідеалізації, формалізації, історичні і логічні, сходження від конкретного тощо. Крім цього, було використано власний досвід організації системи психолого-педагогічного супроводу батьків, у яких діти навчаються в молодших класах загальноосвітньої школи, а також у закладах дошкільної освіти.

Виклад основного матеріалу. Теоретичне дослідження організовано у два етапи (травень – серпень 2021 р.) на базі Комунального закладу «Харківська спеціалізована школа І–ІІІ ступенів № 93 ім. В.В. Бондаренка» (м. Харків).

Відповідно до заздалегідь розробленого плану (перший етап дослідження, травень 2021 р.), членами науково-дослідної групи (провідні учені та практики у вибраному напрямі наукової розвідки: Надія Скотна, Валентина Стець, Світлана Волошин та Оксана Хацаюк) здійснено визначення сутнісних характеристик, а також відповідних критеріїв, рівнів та підходів. Крім цього, проведено аналіз науково-методичної, довідкової та спеціальної літератури (моніторинг Інтернет-ресурсів) у вибраному напрямі дослідження, що дозволило скоригувати план подальших дій.

У динаміці другого етапу теоретичного дослідження (червень – серпень 2021 р.), відповідно до результатів, отриманих наприкінці першого етапу, членами науково-дослідної групи (НДГ) розроблено експериментальну програму формування стресостійкості батьків до навчання дітей в умовах «НУШ» у посткарантинному періоді (табл. 1).

Отже, поставлені перед нами завдання виконанні, а головна мета дослідження – досягнута.

Висновки. У результаті теоретичного дослідження членами науково-дослідної групи розроблено експериментальну програму формування стресостійкості батьків до навчання дітей в умовах «Нової української школи» у посткарантинному періоді. Розроблена провідними ученими та практиками зазначена вище програма складається із трьох основних блоків: діагностичного (13 практичних занять); корекційно-функціонального (4 практичних заняття) та констатувального (2 практичних заняття). Тривалість практичного заняття 45 хв, загальний час на проходження «експериментальної програми» становив 855 хв.

Очікується, що запропонована нами «експериментальна програма» сприятиме формуванню у батьків (майбутніх учасників педагогічного експерименту) власної індивідуальної стратегії психологічної готовності до «НУШ», яка забезпечить отримання ними оптимального позитивного результату – стійкої психологічної, емоційно-вольової та мотиваційної готовності до навчання дітей в умовах «НУШ» у посткарантинному періоді. Апробацію програми формування стресостійкості батьків до навчання дітей в умовах «Нової української школи» у посткарантинному періоді планується провести на базі дошкільного навчального закладу № 18 м. Харкова.

**Програма формування стресостійкості батьків до навчання дітей
в умовах «НУШ» у посткарантинному періоді**

№ з/п	№ заняття, зміст навчальних питань	Тривалість заняття (хв)	Коротка описова характеристика тематики занять (прикладні методики психофізичного діагностування та психокорекції)
1. Діагностичний блок			
1.1	Заняття 1. Практикум для батьків «Знайомство». <u>Навчальне питання 1.</u> Вправа знайомство. <u>Навчальне питання 2.</u> Вправа дерево очікування. <u>Навчальне питання 3.</u> Обговорення з батьками актуальності проблеми взаємовідносин «Діти-батьки». <u>Навчальне питання 4.</u> Вправа «Казка про ідеальну сім'ю». <u>Навчальне питання 5.</u> Рефлексія.	45	<i>Мета практикуму: знайомство учасників, об'єднання їх у групу (мікрогрупи), формування партнерської позиції у їх спілкуванні, обговорення основних завдань та правил роботи батьків, актуалізація проблеми дитячо-батьківських стосунків.</i>
1.2	Заняття 2. Тренінг для батьків «Успішна адаптація першокласників до НУШ як умова гармонійного та всебічного розвитку особистості». <u>Навчальне питання 1.</u> Прийом «успішне спілкування». <u>Навчальне питання 2.</u> Ділова гра «Готовність дитини до школи». <u>Навчальне питання 3.</u> Підведення підсумків «мозковий штурм».	45	<i>Мета тренінгу: ознайомлення батьків із можливими проблемами адаптації дітей у перший рік навчання, особливості організації системи дистанційної освіти в умовах карантинних обмежень. Розроблення рекомендацій для створення системи комфортних та відкритих відносин із першокласниками.</i>
1.3	Заняття 3. Анкетування для батьків на тему «Життя дитини в родині».	45	<i>Мета анкетування: визначити психологічну атмосферу (сумісність) в родині майбутнього учня, визначення шляхів коригування родинного виховання дитини. Визначення шляхів сумісного подолання можливих посткарантинних негативізмів.</i>
1.4	Заняття 4. Анкетування для батьків на тему «Дитина і школа».	45	<i>Мета анкетування: вивчити (проаналізувати) причини повільної адаптації дітей до умов шкільного життя із урахуванням особливостей педагогічних технологій НУШ. Відпрацювати практичні рекомендації по усуненню непорозуміння між дітьми та батьками в умовах тривалого сумісного перебування у місцях проживання (в умовах карантинних обмежень, спричинених коронавірусної хворобою).</i>
1.5	Заняття 5. Анкетування для батьків на тему «Самоаналіз для батьків майбутніх першокласників».	45	<i>Мета анкетування: провести аналіз наявного стану взаємовідносин з дитиною, усвідомлення важливості ролі батьків.</i>
1.6	Заняття 6. Анкетування для батьків «Батьки і діти» (міні-тест).	45	<i>Мета тестування (психодіагностики): з'ясувати (визначити і проаналізувати) стосунки батьків зі своїми дітьми. Відпрацювати практичні рекомендації у</i>
			<i>напрямі покращення стосунків дітей із батьками (врахувати особливості карантинних обмежень та специфіки посткарантинних умов).</i>
1.7	Заняття 7. Анкетування для батьків «Що є для мене моя родина?».	45	<i>Мета анкетування: визначити місце родини та дітей у світогляді батьків. Відпрацювати практичні рекомендації з формування правильного напрямку світогляду батьків (у різних життєвих та суспільних обставинах).</i>
1.8	Заняття 8. Анкета-аналіз для батьків «Які Ви батьки?».	45	<i>Мета: надати можливість батькам визначити та провести якісний аналіз відносин із дітьми.</i>

Продовження таблиці 1

1.9	Заняття 9. Тестування для батьків (за методикою Бостонського тесту на стресостійкість).	45	Мета тестування: Визначення та аналіз рівня сформованості стресостійкості у батьків. Відпрацювання практичних рекомендацій у напрямі підвищення стресостійкості батьків (із урахуванням особливостей посткарантинного періоду, посткарантинного синдрому).
1.10	Заняття 10. Тестування для батьків (тест самооцінки стресостійкості за методикою С. Коухена та Г. Вілліансона).	45	Мета тестування: визначення рівня самооцінки стресостійкості у батьків.
1.11	Заняття 11. Діагностика рівня сформованості стресостійкості (за методикою Холмса та Раге).	45	Мета психодіагностики: визначення у батьків наявного рівня стресостійкості на посткарантинному етапі. Відпрацювання методичних рекомендацій із підвищення рівня стресостійкості батьків.
1.12	Заняття 12. Психодіагностичне дослідження для батьків (за методикою багаторівневого особистісного опитувальника «Адаптивність (МЛО-АМ)» відповідно до А. Маклакова та С. Чермяніна).	45	Мета психодіагностики: дослідження (визначення) адаптивних якостей, нервово-психічної витримки, комунікативних здібностей, моральної та етичної нормативності.
1.13	Заняття 13. Тестування для батьків (тест Будассі на самооцінку).	45	Мета тестування: здійснити психологічне дослідження особистості і визначити самооцінку батьків.
Всього за підготовчий блок		585	---
2. Корекційно-функціональний блок			
2.1	Заняття 14. Тренінг для батьків «Підвищення самооцінки та мотивації досягнення успіху у житті».	45	Мета тренінгу: підвищення самооцінки та усвідомлення своєї неповторності (унікальності), допомога учасникам у пізнанні своєї особистості, відкриття можливостей до самопізнання та самореалізації.
2.2	Заняття 15. Практикум для батьків «Техніки управління страхом». <u>Навчальне питання 1.</u> Десенситизація (навчитися розслаблювати м'язи). <u>Навчальне питання 2.</u>	45	Завдання практикуму: навчити батьків релаксації та розслаблення м'язів обличчя, тіла, шиї тощо. Поперемінно напружуючи та розслаблюючи м'язи, батьки удосконалюють (формують) рухові навички управління ними.
	<u>Моделювання: спостерігай за чужим досвідом та імітуй його.</u> <u>Навчальне питання 3.</u> Техніки взаєморегуляції емоцій: заміни страху іншою емоцією. <u>Навчальне питання 4.</u> Малюнки: намалюй свій страх, намалюй свої негативні емоції.		
2.3	Заняття 16. Дихальна гімнастика для батьків та дітей (за О. Стрельниковою, Б. Кіндзером).	45	Мета дихальної гімнастики: підвищення імунітету, аутогенне тренування (медитація), підвищення імунітету, розвиток гнучкості, координації, пластичності.
2.4	Заняття 17. Дихальні техніки для зняття стресу та міцного сну. <u>Навчальне питання 1.</u> Техніка дихання «4-7-8». <u>Навчальне питання 2.</u> Почергове носове дихання. <u>Навчальне питання 3.</u> Дихальна вправа Бхрамарі. <u>Навчальне питання 4.</u> Дихальна ката «Санчін» (за методикою Б. Кіндзера).	45	Мета дихальних технік: зміцнення психологічного стану (психологічної рівноваги), покращення когнітивних функцій, покращення концентрації уваги та пам'яті, покращення та стабілізація сну.

Всього за корекційно-функціональний блок		180	---
3. Константувальний блок			
3.1	Заняття 18. <i>Рефлексія.</i>		Мета рефлексії: формування у особистості (представників досліджуваних груп) усвідомленим чином коригувати свою увагу всередині себе для того, щоб переглядати та коригувати власний психічний простір; формування у індивіда уміння концентрувати увагу на своїх внутрішніх психофізичних процесах. Мета анкетування: проаналізувати рівень знань та питань стосовно пройденого навчального матеріалу. Відпрацювати практичні рекомендації по усуненню виявлених недоліків. Мета: формування комунікативних здібностей, самосвідомості. Розвиток інтелекту та мислення. Формування уміння ефективно використовувати свої психофізіологічні особливості у різних умовах соціуму.
	<i>Навчальне питання 1.</i> <i>Анкетування батьків «Зворотний зв'язок».</i>	45	
	<i>Навчальне питання 2.</i> <i>Методи та прийоми: «Обери позицію», «Рюкзак», «Есе», «Ключові слова», «Синквейн», «Дерево бажань» тощо.</i>	45	
Всього за константувальний блок		90	---
Всього за «експериментальну програму»		855	---
Авторська розробка: Н. Скотна, В. Стець, С. Волошин, О. Хацаюк			

Результати дослідження впровадженні у практику практичних психологів Комунальних закладів: «Харківська спеціалізована школа І–ІІІ ступенів № 93 ім. В.В. Бондаренка» (м. Харків) та «Дошкільний навчальний заклад (ясла-садок) № 18 комбінованого типу Харківської міської

ради (м. Харків). Перспективи подальших досліджень у вибраному напрямі наукової розвідки передбачають апробацію експериментальної програми формування стресостійкості батьків до навчання дітей в умовах «Нової української школи» у посткарантинному періоді.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бугаєць Н.А. Професійно-педагогічна підготовка майбутніх вчителів до роботи з сім'єю учня : дис. ... канд. пед. наук : 13.01.04. Харків, 2002. 187 с.
2. Гурман А.В. Підготовка майбутніх вчителів до педагогічної взаємодії з батьками як педагогічна проблема. *Нові технології навчання*. Наук.-метод. збірн., Київ-Вінниця, 2011. №1. С. 55–59.
3. Буздуган О.А. Підготовка майбутніх вчителів початкових класів до педагогічної взаємодії з батьками учнів : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Одеса, 2013. 20 с.
4. Розлуцька Г.М. Взаємодія соціальних інститутів у вихованні дітей. *УжНУ «Говерла»* : навч.-метод. посібн. Ужгород, 2018. С. 116.
5. Бочкор Н.П., Дубровська Є.В., Залеська О.В. Соціально-педагогічна та психологічна робота з дітьми у конфліктний та постконфліктний період. *МЖПЦ «Ла Страда-Україна»* : метод. рек. Київ, 2014. С. 84.
6. Гусакова М.П. Зворотний зв'язок у вихованні дошкільника: психологічна освіта чи батьківський досвід. *Науково-практичний освітньо-методичний журнал «Практична психологія та соціальна робота»*, Київ, 2014. № 9. С. 4-9.
7. Андрющенко О., Рудень Л. Уроки самостійності. Формування навичок практичного життя за методикою М. Монтесорі. *Дошкільне виховання*. Зб. наук. пр., Харків, 2017. №10. С. 23–25.
8. Березовська Н. Вивчаємо психологічний клімат колективу. *Дошкільне виховання*. Зб. наук. пр., Харків, 2017. №3. С. 12–15.
9. Бібік Н.М. Нова українська школа: поради для вчителя. *ТОВ «Видавничий дім «Плеяди»*: посібн. Київ, 2017. 206 с.
10. Пшенична Л. Новий учитель нової української школи. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. Наук. журн., Суми, 2019. №1 (85). С. 61-83.
11. Апончук Т., Кравченко Г. Забезпечення якості початкової освіти в умовах нової української школи. *Адаптивне управління: теорія і практика (серія «Педагогіка»)*. Електр. наук. фах. вид., Харків, 2018. №5 (9). С. 1–15.
12. Марчук Ж.С. Методи навчання мистецтва молодших школярів у НУШ. *Мистецтво та освіта*. Наук.-метод. журн., Київ, 2019. №2 (92). С. 15–30.
13. Гриневич Л., Ільч Л., Морзе Н., Прошкін В., Шемелинець І., Линьов К., Рій Г. Організація освітнього процесу в школах України в умовах карантину. *Київський університет імені Бориса Грінченка*: аналітична записка. Київ, 2020. 76 с.
14. Гаєвська А.М. Поради дітям та батькам під час карантину, 2021. URL: <https://sch8.edu.vn.ua/poradu.html>.

15. Скотна Н., Гавришак Л. Сучасна психологія на захисті формування цінностей молодших школярів в контексті трансформацій суспільних процесів. *Молодь і ринок*. Зб. наук. пр., Дрогобич, 2011. №6. С. 84–88.
16. Горленко В.М., Луценко Ю.А., Острова, В.Д., Сосновенко Н.В., Ткачук І. І. Методичні рекомендації щодо впровадження циклограм діяльності працівників психологічної служби. *УНМЦ практичної психології і соціальної роботи*: метод. рек. Київ, 2017. 132 с.
17. Афоніна Є.В., Заріцький О.О., Міщенко Н.В. Психолог у НУШ: радісно та впевнено руш! Путівник психолога в Новій українській школі. «Витоки»: посібн. Краматорськ, 2018. 250 с.
18. Стець В.І. Готовність педагогів сучасної української школи до роботи в умовах інклюзивної освіти. *Проблеми гуманітарних наук*. Зб. наук. пр., Дрогобич, 2018. №43. С. 130–146.

REFERENCES

1. Buhaiets N.A. Profesiino-pedahohichna pidhotovka maibutnikh vchyteliv do roboty z simieiu uchnia [Professional and pedagogical preparation of future teachers to work with the student's family] : dys. ... kand. ped. nauk (13.01.04) : KhDPU im. H.S. Skovorody, 2002. 187 p. [in Ukrainian].
2. Hurman A.V. Pidhotovka maibutnikh vchyteliv do pedahohichnoi vzaiemodii z batkamy yak pedahohichna problema [Preparation of future teachers for pedagogical interaction with parents as a pedagogical problem]. *Novi tekhnologii navchannia. Nauk.-metod. zbirn.*, 2011. №1. P. 55–59. [in Ukrainian].
3. Buzduhan O.A. Pidhotovka maibutnikh vchyteliv pochatkovykh klasiv do pedahohichnoi vzaiemodii z batkamy uchniv [Preparation of future primary school teachers for pedagogical interaction with students' parents] : avtoref. dys. ... kand. ped. nauk (13.01.04) : DZ "Pivdenoukr. nats. ped. un-t im. K. D. Ushynskoho", 2013. 20 p. [in Ukrainian].
4. Rozlutska H.M. Vzaiemodiia sotsialnykh institutiv u vykhovanni ditei [Interaction of social institutions in the upbringing of children] : navch.-metod. posibn : UzhNU «Hoverla», 2018. P. 116. [in Ukrainian].
5. Bochkor N.P., Dubrovska Ye.V., Zaleska O.V. Sotsialno-pedahohichna ta psykholohichna robota z ditmy u konfliktnyi ta postkonfliktnyi period [Socio-pedagogical and psychological work with children in the conflict and post-conflict period] : metod. rek. : MZhpTs «La Strada-Ukraina», 2014. P. 84. [in Ukrainian].
6. Husakova M.P. Zvorotnyi zviazok u vykhovanni doshkilnyka: psykholohichna osvita chy batkivskyi dosvid [Feedback in preschool education: psychological education or parental experience]. *Naukovo-praktychnyi osvithno-metodychnyi zhurnal «Praktychna psykholohiia ta sotsialna robota»*, Kyiv, 2014. № 9. P. 4–9. [in Ukrainian].
7. Andriushchenko O., Ruden L. Uroky samostiinosti. Formuvannia navychok praktychnoho zhyttia za metodykoiu M. Montessori [Lessons of independence. Formation of practical life skills according to the method of M. Montessori]. *Doshkilne vykhovannia. Zb. nauk. pr.*, Kharkiv, 2017. №10. P. 23–25. [in Ukrainian].
8. Berezovska N. Vyvchaiemo psykholohichni klimat kolektyvu [We study the psychological climate of the team]. *Doshkilne vykhovannia. Zb. nauk. pr.*, Kharkiv, 2017. №3. P. 12–15. [in Ukrainian].
9. Bibik N.M. Nova ukrainska shkola: poradnyk dlia vchytelia [New Ukrainian school: a guide for teachers] : posibn. : TOV «Vydavnychiy dim «Pleiady», 2017. 206 p. [in Ukrainian].
10. Pshenychna L. Novyi uchitel novoi ukrainskoi shkoly [A new teacher of a new Ukrainian school]. *Pedahohichni nauky: teoriia, istoriia, innovatsiini tekhnologii. Nauk. zhurn.*, Sumy, 2019. №1 (85). P. 61–83. [in Ukrainian].
11. Aponchuk T., Kravchenko H. Zabezpechennia yakosti pochatkovoї osvity v umovakh novoi ukrainskoi shkoly [Ensuring the quality of primary education in the new Ukrainian school]. *Adaptyvne upravlinnia: teoriia i praktyka (seriia «Pedahohika»)*. *Elektr. nauk. fakh. vyd.*, Kharkiv, 2018. №5 (9). P. 1–15. [in Ukrainian].
12. Marchuk Zh.S. Metody navchannia mystetstva molodshykh shkoliariv u NUSh [Methods of teaching art to primary school students at NUSh]. *Mystetstvo ta osvita. Nauk.-metod. zhurn.*, Kyiv, 2019. №2 (92). P. 15–30. [in Ukrainian].
13. Hrynevych L., Ilich L., Morze N., Proshkin V., Shemelynets I., Lynov K., Rii H. Orhanizatsiia osvitnoho protsesu v shkolakh Ukrainy v umovakh karantynu [Organization of the educational process in Ukrainian schools under quarantine] : analitychna zapyska : Kyivskiy universytet imeni Borysa Hrinchenka, 2020. 76 p. [in Ukrainian].
14. Haievska A.M. Porady ditiam ta batkam pid chas karantynu [Tips for children and parents during quarantine]. URL: <https://sch8.edu.vn.ua/poradu.html>. (Last accessed: 16.09.2021) [in Ukrainian].
15. Skotna N., Havryshchak L. Suchasna psykholohiia na zachysti formuvannia tsinnosti molodshykh shkoliariv v konteksti transformatsii suspilnykh protsesiv [Modern psychology in defense of the formation of values of primary school students in the context of transformations of social processes]. *Molod i rynek. Zb. nauk. pr.*, Drohobych, 2011. №6. P. 84–88. [in Ukrainian].
16. Horlenko V.M., Lutsenko Yu.A., Ostrova, V.D., Sosnovenko N.V., Tkachuk I. I. Metodychni rekomendatsii shchodo vprovadzhennia tsykloqram diialnosti pratsivnykiv psykholohichnoi sluzhby [Methodical recommendations on introduction of cyclograms of activity of employees of psychological service] : metod. rek. : UNMTs praktychnoi psykholohii i sotsialnoi roboty, 2017. 132 p. [in Ukrainian].
17. Aфонина Ye.V., Zаріцький O.O., Міщенко N.V. Психолог у NUSh: радісно та впевнено руш! Путівник психолога в Новій українській школі [Psychologist at NUSh: move happily and confidently! Psychologist's guide to the New Ukrainian school] : posibn. : «Vytoky», 2018. 250 p. [in Ukrainian].
18. Stets V.I. Hotovnist pedahohiv suchasnoi ukrainskoi shkoly do roboty v umovakh inkluzyvnoi osvity [Readiness of teachers of modern Ukrainian school to work in the conditions of inclusive education]. *Problemy humanitarnykh nauk. Zb. nauk. pr.*, Drohobych, 2018. №43. P. 130–146. [in Ukrainian].